

SNORKLA MED DINOSAURIER

Hundra mil väster om Sydamerikas kust ligger de mytomspunna Galápagosöarna. Utemagasinet åkte dit, dök ner under ytan och fick närkontakt med en magisk undervattensvärld fylld av unika och orädda djur.

TEXT JOHAN AUGUSTIN FOTO ROGER BORGELID

För en havsleguan är alger intressantare än en nyfiken snorklare.

Vattnen kring Galápagos är hemvist för en rad valarter och närkontakt – som här med en sillval – är inget ovanligt.

Whale! Get in the panga! Som på beställning lämnar vi yachten M/Y Grace och kastar oss i gummibåten. Vi sätter fart mot sillvalen som kommit upp till ytan några hundra meter bort för att hämta luft. Naturguiden Gustavo Andrade pekar ivrigt mot den blåsilvriga siluetten som sprutar en stråle vatten i luften. Snart är vi bara ett stenkast från valen men den verkar inte störas av vår närvaro.

Innan Charles Darwin kom hit till Galápagos 1835 hade sjörövare, valfångare och säljägare redan exploaterat ögruppen som ligger i Stilla havet cirka 100 mil rakt väster om Ecuador. Man jagade val och tog med sig jättesköldpaddor ombord för att ha färskt kött på långa seglatser. Utan erfarenhet av mänsklig närvaro visade djuren ingen rädsla för människor och det var ingen match att komma dem nära. Så är det fortfarande och det är bland annat det som gör Galápagos så unikt.

Vi befinner oss i det trånga sundet Bolivar Channel mellan Fernandina, som är den yngsta och västligaste ön i arkipelagen, och den betydligt större Isabela. Det var här delar av filmen *Master and Commander* spelades in, och på Fernandinas svarta lavaklippor solar havsleguaner

i stora grupper, till synes helt förstenade. Emellanåt kravlar någon leguan långsamt ner för klippan och ut i vattnet. Iförda masker, snorklar, fenor och välbehövliga våtdräkter bestämmer vi oss för att följa deras exempel. Jag greppar om masken och gör en bakåtflipp från panga. Det första som slår mig är hur kallt det är i vattnet. Sådär i början av oktober är det fortfarande den kalla säsongen vilket innebär omkring 15 grader i havet. Men kylan glöms snabbt bort, det klara vattnet kryllar av liv och rörelse.

NONCHALANTA FÅGLAR

Vår grupp består av ett tiotal snorklare som sprider ut sig i kanalen. M/Y Graces kapten Jacinto Briones, van vid områdets undervattensvärld, tar ledningen och jag bestämmer mig för att följa honom. Stora stim av silverfärgad ansjovis följer med undervattensströmmarna och vi simmar in mot dem. Tonfiskar far in som raketer mot bytesfiskarna, samtidigt som pelikaner och blåfotade sulor dyker mot skrovmålet från ovan. Deras breda simdynor sticker ner i vattnet och jag funderar på vad som händer om jag greppar om dem. Med fulla munnar guppar de storväxta fåglarna på ytan och kastar nonchalanta blickar på oss när vi snorklar alldeles intill dem.

Jag får syn på några havsköldpaddor. Det är →

Taylor Olcott och hennes pappa Rob är vana snorklare. De upplevde några av sina bästa undervattensögonblick på Galápagos.

Gröna havssköldpaddor i ett överflöd.
Oskygga, precis som övriga djur.

En vitfenad revhaj patrullerar sin domän och simmar förbi några sköldpaddor på lite djupare vatten.

inte en eller två sköldpaddor, utan tiotals som simmar mot ytan för att ta luft eller glider med strömmarna. Jag följer en sköldpadda och hamnar i en ljummen virvel, där havstemperaturen är många grader varmare. Här är det skönare att hänga ett tag.

I en skreva alldeles intill lavaklipporna håller en förhistorisk varelse sig fast i berget med klorna för att inte flyta iväg med strömmen. Jag simmar dit, nyfiken på att komma nära in på en havsleguan i sitt rätta element; under ytan. Den betar alger och den svarta kroppen lyser upp i de omgärdade färgerna limegrönt och en dos av rött. Det är lite av en surrealistisk syn att simma alldeles in på en dinosaur, fast med vetskapen om att den antagligen tycker exakt samma sak om mig. När jag är en halv meter ifrån reptilen lägger den de kloförsedda benen längs den skrovliga kroppen och med hjälp av den kraftiga svansen simmar den iväg.

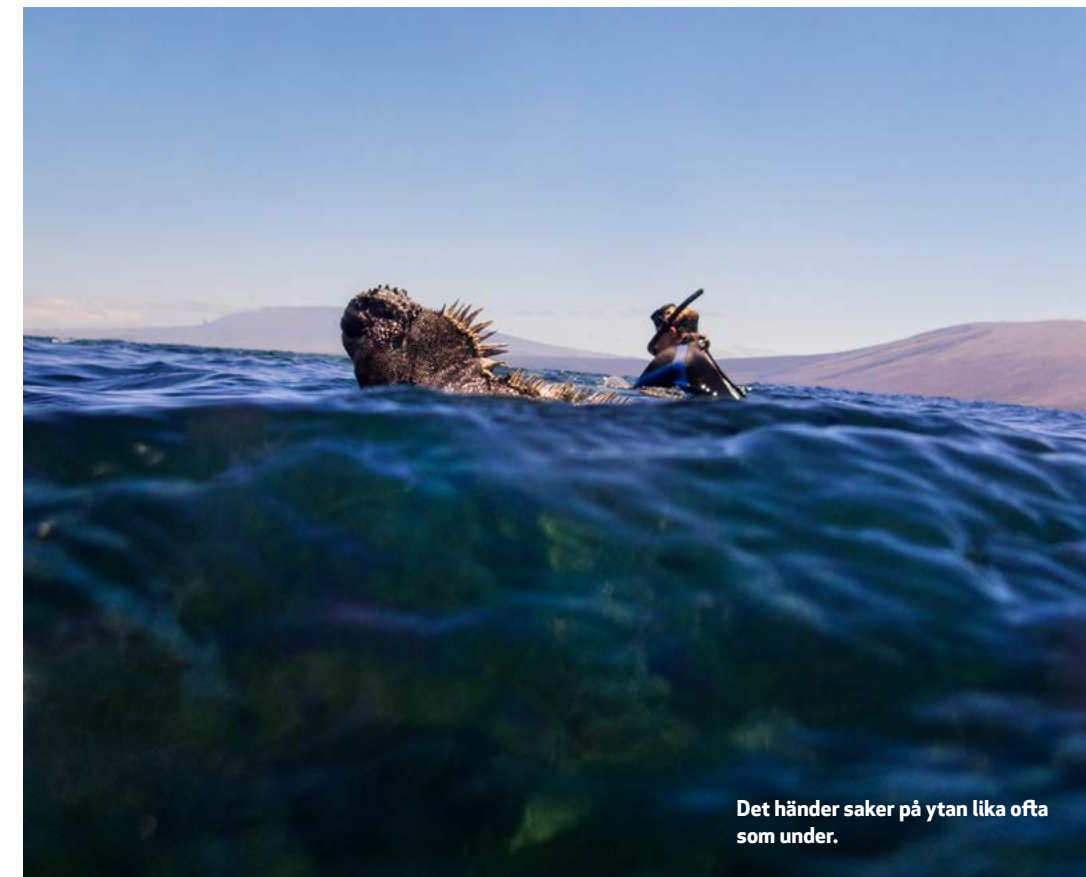
”Shark!” Plötsligt hörs Jacintos röst skära genom luften. En vitfenad revhaj patrullerar sin domän och simmar förbi några sköldpaddor på lite djupare vatten. Några i gruppen fridyker mot hajen som inte verkar störas av nyfikna paparazzis med undervattenskameror.

NÄRKONTAKT UNDER YTAN

Isabela är den största ön och står för hälften av landmassan i skärgården. Den kallas ”Sjöhästön” eftersom den är formad som just en sjöhäst. I området lever ett par tusen galápagospingviner och när vi åker med gummibåten längs med Isabelas västkust står de svartvita fåglarna i givakt på klipphyllorna och inspekterar inkräktarna. Det är den enda pingvinarten som lever på ekvatorn och den är endemisk till Galápagos, vilket gör att de omkring 2 000 individerna hotas när deras antal fluktuerar med väderfenomenet El Niño.

Vi åker in i Tagus Cove, en vik som användes av tidiga sjöfarare att ankra sina båtar i. I bakgrunden tornar vulkanen Darwin och på klippväggarna syns inristad graffiti från 1800-talet fram till modern tid. Men vi vill se vad som finns under vattnet. På med snorkelutrustningen och bakåtflipp ner i det, just det, kalla vattnet. Jag hinner bara vända mig om med masken neråt innan en halvmeters pingvin stirrar mig i ögonen på någon decimeters avstånd. Nyfiken, helt klart, och det är även den andra pingvinen som kommer upp för att hälsa.

Vi ser fiskar i varierande storlekar följa med strömmarna och får sällskap av ensamma papegojfishar och stim av ängelfiskar. Längst ned på botten lurar en giftig skorpionfisk, välkamou-

Det händer saker på ytan lika ofta som under.

Hajar är en vanlig syn till skillnad från på många andra platser där de fiskats ut.

Nyfiken pingvin.

flerad bland stenarna. En stor svart fågel skär genom vattenytan och den långa näbben följer ett fiskstim. Det är en galápagossskarv, en fågel som saknar flygförmåga och är ytterligare en endemisk art som bara finns här.

Den lugna viken har skapat optimala förhållanden för gröna havssköldpaddor och längst ned på botten ser vid dem beta på algbäddarna i sakta mak. Några sjölejon närmar sig, och för en unge verkar det inte finnas något roligare än att leka tafatt med klumpiga dykare. Den sätter fart mot gruppen och simmar längs med våra kroppar, nästan smekandes men med någon ynklig centimeters avstånd. Jag vill ta tag i sjölejonungen, simma med den, följa med den på äventyr, leka med den och krama den. Men guiden Gustavos uppmaning om att inte röra djuren ekar i mitt huvud. Det är vi som är besökare i deras rike och leken är helt och hållet på ungens villkor. Jag har inget att säga till om.

Några havsleguaner simmar förbi oss och jag ser på deltagarna i gruppen att detta börjar bli för mycket. Det är helt enkelt för många intryck att smälta på en gång. Någon skriker ut sin glädje, "Wow, best dive ever!". Jag känner hur lyckorusset värmer min kropp men efter en timme i det kalla vattnet börjar jag tappa känslan i fingrarna och efter många rop från Gustavo att komma upp i gummbåten, kravlar jag till slut motvilligt som siste deltagare ur den bästa undervattensserfarenheten jag varit med om.

HELLRE SNORKLING

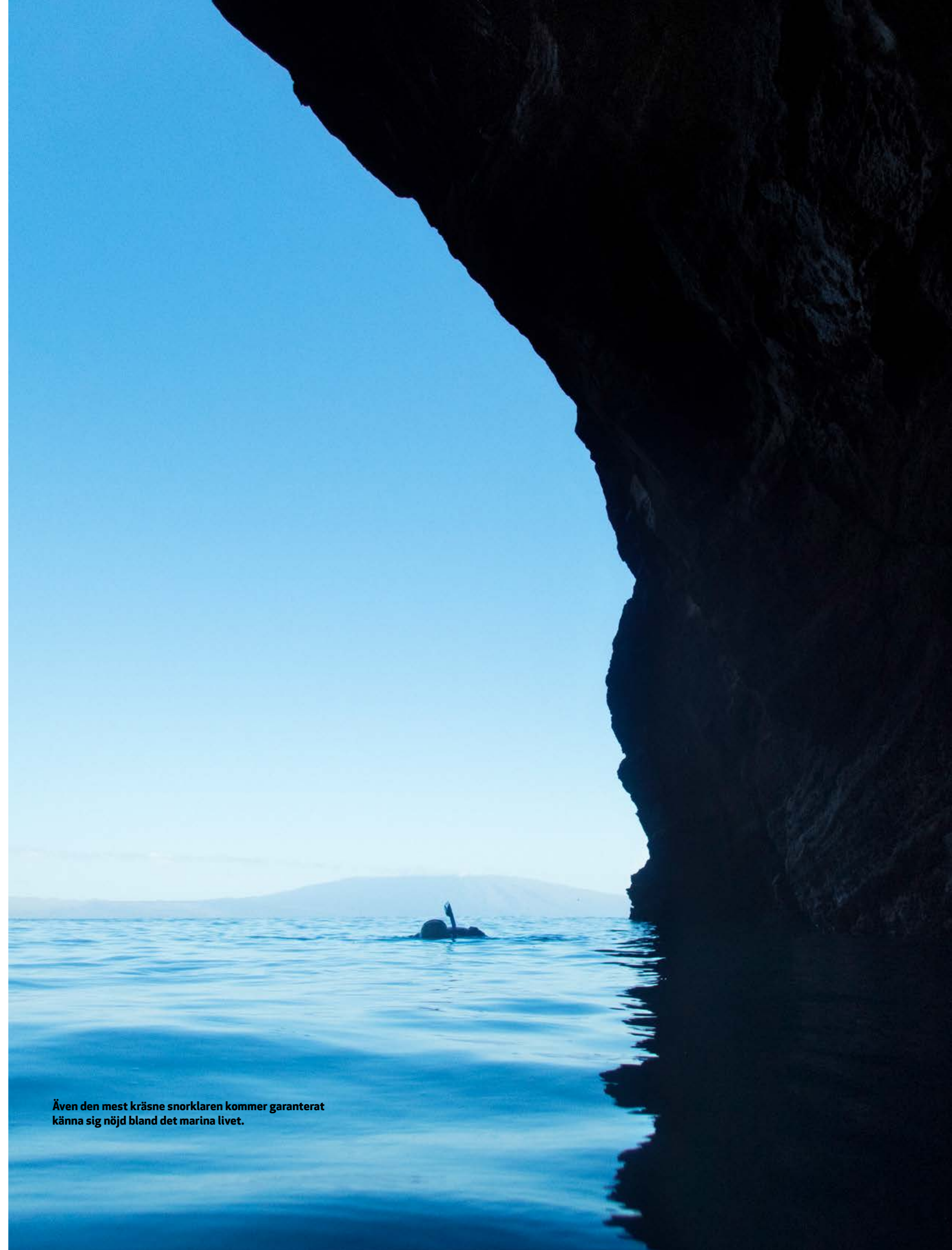
På väg tillbaka till M/Y Grace är det en lycklig skara snorklare som delar sina upplevelser.

– En sådan variation av fåglar, fiskar och däggdjur har jag inte sett någon annanstans, säger amerikanen Rob Olcott som har dykt över stora delar av världen.

Hans dotter Taylor Olcott håller med.

– Det var den bästa snorklingen jag har gjort. Havssköldpaddor, leguaner och sjölejon – alla på en och samma gång! utbrister hon.

För 30 år sedan inrättades det första marina reservatet på Galápagos, med begränsat fiske i vissa områden. I mars beslutade Ecuadors regering att utöka skyddet ytterligare med en marin fristad i den norra delen av ögruppen kring öarna Darwin och Wolf. Nu är omkring en tredjedel av all vattenyta på Galápagos fredad från all sorts fiske och annan exploatering. Det är glada nyheter för de 34 hajarter och många rockarter som kallar ögruppen hemma. Galápagos anses ha den största biomassan av dessa arter i världen och hajar och rockor får överhuvudtaget inte fiskas i ecuadorianska vatten. Stora stim av hammarhajar är en dragningskraft vid dykturer till öarna Darwin och Wolf men vi har hört att vi kan få se hammarhaj omkring ön Genovesa utan att använda tuber. →

Även den mest kräsne snorklaren kommer garanterat känna sig nöjd bland det marina livet.

Stora fiskstim följer med de näringsrika strömmarna till glädje för alla dykare.

Den vulkaniska ön kallas även Tower Island och ligger i den norra delen av arkipelagen. Luften är full av akrobatiska fregattfåglar som dyker mot andra fåglar. "Gangsterfåglarna" gör rätt för sitt smeknamn, de livnar sig till stor del på att stjäla mat från andra fåglar. Blåfotade sulor väsnas högljutt och dyker spikrakt ner i havet intill vår panga i jakt på småfisk.

Genovesa har den största koncentrationen av fåglar i Galápagos, två miljoner häckar på ön. En stor kollapsad vulkan, en så kallade caldera, har fyllts med vatten och breder ut sig nedanför klipphyllorna. Fågelskadning i all ära, men återigen är det havet som lockar mest, det är där de oväntade närkontaktarna med djuren sker.

En efter en faller vi baklänges över kanten. Intill calderan är vattnet fortsatt kallt och sikten är bra. Några stingrockor sveper fram över havsbotten och i det klara vattnet samsas stim av enhörningsfiskar, fjärilsfiskar, havsabborrar och

störväxta papegojiskar som ljudligt knaprar av korallerna. Gult, rött, blått och grönt blandas i en enatående färgpalett och det känns nästan som att fiskarna är medvetna om att vi befinner oss i en fiskefri zon; de stryker ohämmat nära inpå.

– Look down! hörs en exalterad röst.

Det är kaptenen Jacinto som fått syn på något. Han pekar och dyker. Några meter ner simmar de: ett stim av flerhorniga hammarhajar. Ståtliga, fem stycken. Ett par unga och några större där de största är omkring tre meter. Adrenalinets pumpar när jag fridyker mot de uråldriga oceaninvånarna. Fenornas kraft trycker ner mig i djupet, jag kopplar bort tanken på syre i lungorna och simmar mot hajarna. Deras hammarformade siluetter navigerar fram över jordens magnetfält och jag hinner simma med dem i vad som känns som en evighet innan de försvinner ner i djupet där sikten blir sämre. Jag återvänder till vår värld, men hade mycket hellre stannat kvar i deras.

FAKTA

Galápagos

Galápagos tillhör Ecuador och ligger i Stilla havet, cirka 100 mil väster om Ecuadors kust. Ögruppen består av ett tjugotal öar, varav fem är bebodda. Det bor omkring 30 000 invånare på öarna. Galápagos blev nationalpark 1959 vilket ger skydd åt 97 procent av landarealen. Resten är jordbruksmark och bebyggelse. 1986 blev det omgivande havet ett marint reservat där fiske endast tillåts i viss utsträckning. Förra året kom det 225 000 turister till Galápagos, en siffra som ökar med sex procent årligen. Framför allt är det ryggsäcksturister som ökar, antalet yachter som erbjuder några dagar upp till ett par veckor ombord, är satt till 86 båtar.

Snorklingen och dykningen är varierad, vattentemperaturen ligger mellan 14 och 25 grader. Det finns två säsonger: december till maj är den varma och våta säsongen när havet oftast är lugnare och vädret soligt med dagliga skurar. Den torra perioden är mellan juni och december. Då regnar det mindre och är kallare i både luften och vattnet. Det är också den period då de marina däggdjuren och fåglarna är mest aktiva. Säsongen för valhaj är mellan juli och november medan de varmare månaderna ökar aktiviteten hos rockor och hammarhajar.

Ögruppen ligger på ekvatorn men de olika öarna skiljer sig mycket åt i vegetationstyper; allt från kaktuslandskap på Santa Fe till skog på Santa Cruz.

Yachten M/Y Grace tillhör den ecuadorianska researrangören Quasar som kan bokas via researrangören Trackers i Sverige.

quasarex.com

trackers.se

KLM har flyg från Stockholm, Göteborg och Köpenhamn till Quito och Guayaquil i Ecuador för omkring 12 000 kronor t/r. Inrikesflyg mellan Quito och Guayaquil och flygplasterna på öarna Baltra och San Cristóbal kostar cirka 4 000 kronor t/r med Avianca.

avianca.com/en-eu

klm.com

